

Pracownia Badań nad Tradycją Oralną
zaprasza na
II ogólnopolskie seminarium naukowe
Quaestiones Oralitatis
5-6 marca 2015

Temat:

Jakie zmiany zachodzą w obrębie kultury oralnej i jakie przy przejściu od tradycji oralnej do piśmienniczej?

Formuła obrad:

Przewidujemy ok. 45 min na wystąpienie i drugie tyle na dyskusję nad poruszonym problemem. Nie każdy uczestnik seminarium zobowiązany jest do przygotowania własnego tematu, ale oczekujemy aktywnego uczestnictwa w dyskusji. Wszystkich chętnych do wystąpienia z własnym tematem prosimy o zgłoszenie nam tego do 15 lutego, po to abyśmy mogli przygotować program seminarium.

Problematyka:

Proponujemy przyjrzenie się kwestii konserwatyizmu kultury oralnej w odniesieniu do jej modalności. Mimo cechującej ją tradycyjności kultura ta ciągle się zmienia. Z czego wynikają te zmiany, jaki mają charakter? J. Goody stwierdził, że twórca kultury oralnej zmienia ją, dodając do znanego mu przekazu nowe elementy. Jakie więc mogą to być elementy, a jakie nie? Skąd są czerpane? W jakim stosunku do tradycji pozostaje taka nowa opowieść? Czy wpływa na zmianę samej tradycji? Kiedy staje się tradycją?

Nie mniej istotną sprawą jest obserwacja zmian, jakie zachodzą w wygenerowanym w tradycji oralnej komunikacie, kiedy staje się on elementem kultury piśmienniczej. To, co powstało jako coś powiedzianego i skierowanego do słuchaczy, staje się czym innym, kiedy zostaje spisane. Pismo pociąga za sobą także swoiste gromadzenie takich komunikatów i ich przetwarzanie. Przede wszystkim jednak opowieść kultury oralnej zostaje pozbawiona swojego kontekstu tradycyjnego i sytuacyjnego. Problem ten dotyczy całego mnóstwa zapisów literackich okresu starożytności i wczesnego średniowiecza kultury śródziemnomorskiej i europejskiej, a nie wątpimy, że podobnie jest w przypadku innych kultur, nie pozostających w bliskich związkach z Europą tego czasu. Utratę wielu znaczeń komunikatu oralnego podczas jego rejestracji dostrzegali również etnologowie i antropolodzy, postulując wieloaspektowe notowanie fenomenów kultury oralnej.

Można by więc zwrócić uwagę na wpływ materialności medium na treść przekazu i na funkcje elementów struktury wypowiedzi oralnej i zapisu graficznego.

Zmiany w naturze komunikatów oralnych pod wpływem pisma mogły też warunkować powstanie retoryki, zwłaszcza retoryki normatywnej, mimo że jej celem jest wciąż oddziaływanie auralne. Czy starożytne traktaty retoryczne stanowią swoistą: "kodyfikację oralności"? Czy analiza zawartych tam reguł pozwala nam zrekonstruować oralne mechanizmy komunikacji czy może mamy do czynienia z odejściem od nich na rzecz rodzącej się świadomości piśmiennej?

W perspektywie postrzegania zmian ważne wydaje się też obserwowanie obu mediów w ich dążeniu do ustalenia prawdy i obowiązujących zasad. Ciekawym punktem odniesienia jest stosunek starożytnych do ksiąg Starego i Nowego Testamentu. Pojawia się problem oparcia teologii i kosmologii o księgę czy tradycję oralną. Przykładowo można rozważyć, czy ustalenia na temat mechanizmów funkcjonowania starożytnej oralności mogą być relewantne dla wysiłków dotarcia do nauczania "historycznego Jezusa" przez wyabstrahowanie z tekstu Ewangelii synoptycznych najgłębszej warstwy "ustnej Ewangelii". Czy takie podejście pomogłoby rozwiązać "problem synoptyczny"?

Istotne byłoby też rozważenie stosunku komunikatu do tradycji z perspektywy teoretycznej. Czy generowanie innego rodzaju zmian w tradycji oralnej i piśmienniczej oznacza możliwość innego definiowania tradycji? W jakim stopniu zmiana znaczenia komunikatu przy przejściu do innej tradycji wpływa na jego renarrację lub modyfikację?

Oczywiste wydaje się również rozpatrywanie tej problematyki pod kątem uwarunkowań antropologiczno-kulturowych, zwłaszcza pod kątem analizy cech myślenia mitologicznego, zasadniczo obecnego w kulturze oralnej. Niemniej interesujące jest z pewnością obserwowanie śladów tych zjawisk literaturze współczesnej sięgającej cytacjami do kultur oralnych

Wszystkich zainteresowanych rozważaniem tej tematyki, która może być uzupełniona o inne, nie wyszczególnione tutaj a istotne aspekty, zapraszamy do udziału w naszym seminarium.

Prosimy jednak o wcześniejsze zgłoszenie swego udziału do 15 lutego b/r., z zaznaczeniem, czy planują Państwo wystąpić z referatem.

Kontakt:

karol.zielinski@gmail.com

pbto.uwr@gmail.com